En ny tvestjärt (Dermaptera) för Sverige: *Euborellia annulipes*

[First record of the earwig *Euborellia annulipes* (Dermaptera) from Sweden]

DIETMAR BORISCH

När min dotter Ewa Borisch i september 2002 kom på besök, hade hon i en filmrulleburk en levande tvestjärt med sig. Denna fångade hennes fästman Henrik Ingvarsson den 30/8-2002 i Bohuslän, Hisings Kärra, Mysterna i sitt kök som har en veranda-dörr mot trädgården åt norr.

Vid första påseendet genom burken, tänkte jag, aha! en larv till en tvestjärt. Efter några dagar tittade jag något närmare på djuret. Till min förvåning såg jag att det inte alls var en larv, utan en fullvuxen vinglös hona av släktet *Euborellia*.

Arten jag främst tänkte på, var den kosmopolitisk levande *Euborellia annulipes* (Lucas). I min referenssamling hade jag djur som jag samlat i olika världsdelar, mestadels tagna under träbitar eller stenar. Bland andra; 1984 från Teneriffa, Orotava och Madeira, Funchal; 1987 från Israel, Yafit och Eilat; 1989 från Indien, Delhi och Amber; 1991 & 1994 från Namibia, Swakopmund och R.S.A., Knysna; samt 1993 från Grekland, Kofu/Kerkyra.

Alla dessa hade dock typiskt färgade antenner, det vill säga 16-17 mörka leder och två (13:e & 14:e) ljusa leder samt mörkt ringlade ben. Djuret i fråga hade däremot helt mörka antenner. I övrigt såg djuret ut som *E. annulipes* och hade rätt storlek, 11,5 mm. Jag ville inte genast avliva tvestjärten, men det gjorde examineringen under mikroskop besvärlig eftersom den rörde på sig.

Även mina exemplar av *E. annulipes* och Prof. O. Lundblad's från Spanien och Teneriffa på Naturhistoriska Riksmuseet (NRM) i Stockholm, hade typiskt färgade antenner. Då återstod bara att ta litteraturen till hjälp, och där fann jag svaret; i band 3 av Orthoptera från Europa, skriver Harz på sidan 47 " selten sind die Antennen ganz ohne helle Glieder oder sonstige Aufhellungen, zuweilen auch nur auf einer Antenne". (sällan är antennerna helt utan ljusa leder).

Arten är närmast funnen i Danmark (Holst 1970). Man kan bara spekulera om, att *E. annulipes* har förbisetts, på grund av att den är obevingad och därigenom tagits för en larv av de 3 större i Sverige levande arterna. Förutom genom de ovan nämnda karaktärerna skiljas den vuxna *E. annulipes* även genom att cerci är kraftigare och hannens tång är asymmetrisk inåt böjd. Den är som alla tvestjärtar nattaktiv och gömmer sig under dagen under stenar eller dylikt.

En nyckel över de i Sverige nu förekommande 5 arterna av tvestjärtar, finns hos Stresemann (1978,s.91).

Beläggexemplatet finns i Stockholm på NRM, sektionen för entomologi

Summary
First Swedish record is given for *Euborellia annulipes* (LUCAS) 1847. It was found in south west Sweden in the province Bohuslän, Hisings Kärra. It might have been overlooked as it can be taken for a larvae of some other Swedish Dermaptera-species.

Litteratur

Harz, K. & Kaltenbach , A. 1976. Die Orthopteren Europas III / The Orthoptera of Europe III. Vol. III:44-47. Dr. W. Junk B. V.- Publishers - The Hague.

Holst, K. Th. 1970. Danmarks Fauna Bd. 79. Kakerlakker, græshopper og ørentviste XXVII: 201-202. København (G. E. C Gads Förlag).

Stresemann, E. Senglaub, K. & Hannemann, H-J. 1978. Exkursionsfauna für die Gebiete der DDR und der BRD, Wirbellose Bd.2/1, Insekten-Erster Teil: 91-92. Berlin (Volk und Wissen Volkseigener Verlag).

D. Borisch, Ängsklockevägen 18, SE-181 57 LIDINGÖ, Sweden.
e-post: fam.borisch@telia.com